

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ІНСТИТУЦІЙНА ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Діденко Олег Григорович*, кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
депутат Полтавської обласної ради

*ORCID 0009-0006-8622-4938

© Діденко О. Г., 2025

Стаття отримана: 30.10.2025

Стаття прийнята: 14.11.2025

Стаття опублікована: 26.12.2025

Вступ. Забезпечення сталого розвитку європейських країн є важливим завданням, яке вимагає комплексного підходу для досягнення балансу економічних, соціальних та екологічних інтересів, а також – між задоволенням сучасних проблем та захистом потреб майбутніх поколінь.

Регіональна політика ЄС розглядається як інституційна передумова сталого розвитку територій, оскільки вона спрямована на подолання регіональних диспропорцій та покращення економічного добробуту населення. Важливим є завдання забезпечення збалансованого розвитку територій у межах ЄС. Завдяки впровадженню спільних стандартів та реалізації програм розвитку, що передбачають значні інвестиції, Європейський Союз стимулює інновації, що сприяє ліквідації чи скороченню розривів між регіонами і створює передумови для сталого (збалансованого, відповідального, тривалого тощо) розвитку [1, с. 7], що відповідає потребам як сучасних, так і майбутніх поколінь. Поліструктурний і міжсистемний характер регіональної моделі ЄС дозволяє вирішувати проблеми на європейському, національному та регіональному рівнях, ґрунтуючись на принципах солідарності, субсидіарності, компліментарності, ефективності, доповнюваності тощо.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій свідчить про увагу українських та зарубіжних вчених до питань регіональної політики ЄС та сталого розвитку, що помітно вже з початку ХХІ століття у публікаціях М.І. Долішнього, З.С. Варналія, Т.І. Єфименко, М. М. Іжі, О.С. Качного, В.Ю. Керецмана, Є.Б. Кіш, В.В. Костицького, В.С. Куйбіди, А.А. Чухна та інших вчених. Варто відзначити увагу до цієї проблематики не лише представників економічної науки, а й вчених у сфері юридичних наук, соціології, публічного управління та адміністрування, що підтверджує комплексність цієї проблематики. Акцент досліджень, за нашим спостереженням, поступово зміщувався залежно від євроінтеграційних перспектив України, а також від намірів проведення адміністративно-територіальної реформи та децентралізації. Значна частина досліджень присвячена теоретичним засадам сталого розвитку з урахуванням регіональних та місцевих аспектів. Так, О. О. Кравець розглядає теоретичні засади сталого розвитку територіальних громад [2], І.З. Сторонянська, Л.Я. Бенюк досліджують нову регіональну політику ЄС [3], С.А. Давимука, В.С. Куйбіда, Л.І. Федулова показують тенденції її розвитку [4]. Саме імплементація досвіду регіональної політики ЄС в Україні є основним предметом дослідження більшості вчених. Наприклад, Л.В. Мельнишин розглядає її в контексті євроінтеграції [5], О.В. Марухненко та Д.С. Кузьменко наголошують на необхідності розуміння філософії ключових політик ЄС та «величезного масиву відповідного законодавства [6, с 229]. Генезу та основні напрями регіональної політики країн Євросоюзу (в контексті досвіду для України) розкриває В.І. Захарченко [7], а О.П. Крайник у цьому контексті висвітлює державне регулювання сталого розвитку територіальних громад [8]. Серед останніх публікацій українських вчених варто виокремити колективну монографію, присвячену аналі-

зу викликів та можливостей сталого розвитку територій [9] та монографію [10] і статті Ю.П. Харченко, в яких висвітлено теоретичні та практичні питання інституціоналізації регіонального простору. Звернено увагу на необхідність практичної імплементації європейського досвіду з погляду інклюзивності, вседоступності та людиноцентризму. Отже, українськими вченими здійснюються дослідження регіональної політики ЄС, що особливо актуально з огляду на євроінтеграційні завдання України. Важливим видається розгляд у цьому контексті завдань створення інституційних передумов забезпечення сталого розвитку територій.

Метою та завданнями даного дослідження є узагальнення європейських підходів до вирішення проблем регіонального розвитку з концентрацією уваги на питаннях інституційного забезпечення сталого розвитку регіонів в Україні.

Методи дослідження визначалися комплексністю теми, яка стала відображенням комплексності проблеми забезпечення інституційних факторів сталого розвитку територій. Використано як загальнонаукові (аналіз і синтез, індукція та дедукція, системний підхід), так і спеціальні (контент-аналіз, інституційний аналіз, порівняння тощо) методи дослідження. Саме комбінація методів дозволяє скласти комплексне уявлення про регіональну політику ЄС як одного з чинників сталого розвитку, її інституційні механізми, ефективність та перспективи.

Основний матеріал і результати. Концепція регіональної політики Європейського Союзу у офіційних документах та дослідженнях осмислюється по-різному, залежно від фокусу уваги авторів. Зважаючи, що досі юридичного визначення поняття «регіональна політика» немає, для цілей нашого дослідження використано визначення, які можна знайти на сайтах ЄС. Як правило, вони включають такі ознаки, як: адресна спрямованість на регіони ЄС, використання заходів для стимулювання економічного зростання та створення робочих місць, а також покращення якості життя шляхом стратегічних інвестицій [11]. Регіональна політика або політика згуртування є основною інвестиційною політикою ЄС, яка враховує всі регіони та міста ЄС з метою підтримки створення робочих місць, конкурентоспроможності бізнесу, економічного зростання, сталого розвитку та покращення якості життя громадян. Регіональна політика забезпечує необхідну інвестиційну базу для досягнення цілей стратегії щодо розумного, сталого та інклюзивного зростання в Європейському Союзі [12].

Увага до регіональних диспропорцій та їх негативних наслідків проявилася вже у перших договорах, де наголошувалося на необхідності зміцнення економік та забезпечення їх гармонійного розвитку шляхом зменшення диспропорцій між регіонами та зменшення відсталості окремих регіонів [13]. Проте протягом багатьох років ці декларації не втілювалися в конкретні ініціативи на рівні всієї організації – аж до конкретизації регіональної політики в середині 1960-х років, внаслідок економічної кризи. Вже тоді окремі країни (Франція) зауважували можливість порушення державного суверенітету внаслідок передачі регіональної політики на наднаціональний рівень, але в результаті політики централізації та об'єднання виконавчих органів ЄОБС, ЄЕС та Євратому у 1968 році було створено Генеральний директорат регіональної політики. Це започаткувало спроби координації національної політики. На початку 1970-х років Статистичне управління Європейських Співтовариств (ЄВРОСТАТ) розробило Номенклатуру територіальних одиниць для статистики (з 1999 року діє класифікація, яка охоплює шість рівнів: від NUTS0 (країни) до NUTS5 (муніципалітети та парафії)). Ця номенклатура служить головним чином для визначення зон, які отримують користь від коштів співфінансування.

До середини 1970-х років визначилися три основні напрямки регіональної політики:

- «регіональна орієнтація» політики Співтовариства (сільськогосподарська, енергетична, промислова, дослідницька тощо);
- координація політики держав-членів;
- фінансова підтримка проблемних регіонів (структурна політика).

Тоді ж створено Європейський фонд регіонального розвитку [14], який став основним джерелом фінансування регіональної політики.

Необхідність посилення регіональної політики зростає з приєднанням до ЄС менш економічно розвинених країн – Греції (1981 р.) та Іспанії і Португалії (1986 р.). Для аналізу проблем, пов'язаних з регіональним розвитком було створено Комітет з регіональної політики. Вже тоді виникла дискусія щодо вибору між проблемним та регіональним підходами, визначення критеріїв адресатів допомоги, методи розподілу коштів тощо. (Політика згуртованості ЄС та інструменти допомоги на етапі підготовки до вступу проаналізовані в Доповіді [15]).

Вузловим, на наш погляд, було і залишається питання знаходження оптимального співвідношення між забезпеченням конкурентноздатності економіки ЄС та її членів і необхідності вирівнювання рівня розвитку регіонів.

Маастрихтський договір (1002 р.) заклав основу для нової регіональної політики ЄС, посиливши її шляхом створення Європейського Союзу як цілісної структури, запровадження нових цілей та механізмів утворення простору без внутрішніх кордонів та спільної політики, що опосередковано стимулювало регіональний розвиток, оскільки усунення кордонів сприяло інтеграції та координації політики між регіонами.

На початку 2000-х років регіональна політика ЄС сприймалася як офіційно визначений, тематично структурований процес прийняття та реалізації рішень, спрямованих на усунення диспропорцій в економічному та соціальному розвитку регіонів у межах ЄС, що вимагає використання комплексу правових та фінансових інструментів і забезпечення сталого зростання у всіх його сферах. Вона стала предметом окремого вивчення для країн-кандидатів з точки зору створення вітчизняних інституційних систем для її впровадження. Прикладом може бути видана у Варшаві у 2000 році Інститутом публічних справ в рамках проєкту Фундації ім. Фрідріха Еберта монографія Т.Г. Гроссе, яка описувала регіональну політику ЄС на прикладі Греції, Італії, Ірландії [16].

У наступні роки після розширення ЄС 2004 року регіональна політика ЄС концентрувалася на інтеграції нових членів, передусім посткомуністичних країн. Головною метою стало підтримка створення нових робочих місць, економічного зростання, забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку, що трактувалося як забезпечення зростання якості життя. Головними інструментами реалізації цієї політики стали Структурні та інвестиційні фонди, такі як Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР) та Фонд згуртування, які активно використовувалися для підтримки інфраструктурних проєктів, інновацій та регіонального розвитку. Така політика сприяла значному економічному зростанню в нових державах-членах та зближенню рівнів розвитку між регіонами ЄС, що стримувалося фінансовою кризою. Політика сталості ЄС позитивно сприймалася у нових країнах-членах і включалася як обов'язкова складова до національних програм розвитку. Наприклад у Польщі після 2004 року були розроблені Національна стратегія регіонального розвитку, новий Закон про регіональну політику держави та розвиток регіонів, zdecentralizovano систему публічних фінансів, що сприяло використанню фондів ЄС тощо (понад 50 млрд. євро за 2007–2013 роки).

Період після 2013 року був пов'язаний з переговорами щодо багаторічних фінансових рамок ЄС на 2014–2020 роки. Вже в той час аналітиками вказувалося й на недоліки політики згуртованості: зосередження на підтримці регіонів з низьким рівнем соціально-економічного розвитку посилювало їх залежність від зовнішньої допомоги та відсутності стимулів для мобілізації ендегенного потенціалу розвитку. Важливим завданням стала підтримка узгодженості між старими та новими членами ЄС, враховуючи при цьому зміну економічних та соціальних потреб. Наголошувалося на необхідності підвищення ефективності витрат коштів та їх кращому узгодженні зі стратегічними цілями ЄС. Було підкреслено важливість у регіональній політиці інновацій, досліджень та розробок, а також цифровізації, що поєднувалося із завданнями підтримки сталого розвитку в усіх регіонах, зокрема, із зеленою трансформацією та захистом навколишнього середовища. Варто також звернути увагу на еволюцію цілей регіональної політики ЄС в процесі економічної інтеграції, яка пов'язана з посиленням уваги до виявлення можливостей регіонів (концепція розумної спеціалізації).

Поточна політика згуртованості ЄС, яка реалізується в програмному періоді 2021–2027 років, зосереджена в першу чергу на цифрових та екологічних трансформаціях. Тематичний акцент робиться на так званих розумних та зелених цілях, що відображається у розподілі коштів з фінансових інструментів політики згуртованості.

Зростає увага до інтегрованого розвитку регіонів різного рівня, який має підтримуватися на основі висхідних місцевих або територіальних стратегій розвитку через інтегровані територіальні інвестиції, місцевий розвиток, керований громадами, або інші інструменти, розроблені державами-членами. Варто зазначити, що у відповідь на кризу, спричинену пандемією COVID-19, було розроблено План відновлення для Європи (Recovery plan for Europe) [17], спрямований на відновлення та досягнення стійкості до криз. Для його фінансування було створено тимчасовий інструмент економічного відновлення – NextGenerationEU (NGEU) – фонд у розмірі близько 806 млрд євро (ціни 2018 р.), який фінансується через спільні позики ЄС на фінансових ринках. Його мета – підтри-

мати держави-члени у відновленні економіки, модернізації та переході до “зеленого” і цифрового майбутнього. Помітна чітка тематична концентрація та акцент на кліматичних цілях (інвестиції у відновлювані джерела енергії, термомодернізація, скорочення атмосферних викидів, низьковуглецевий міський та регіональний транспорт, озеленення міст та пов'язаних з ними сфер) та цифрових цілях (розвиток мереж 5G, електронне урядування та електронне суспільство, універсальний доступ до високошвидкісного інтернету та забезпечення кібербезпеки). Центральним елементом NextGenerationEU є Механізм відновлення та стійкості (RRF) – інструмент для надання грантів та позик для підтримки реформ та інвестицій у державах-членах ЄС на загальну суму 723,8 мільярда євро. Щоб отримати кошти в рамках Механізму відновлення та стійкості, держави-члени повинні підготувати плани відновлення та стійкості, в яких буде зазначено, як вони збираються інвестувати ці кошти. Крім того, їм необхідно виконати відповідні етапи та цілі, і перш ніж будь-які виплати в рамках RRF зможуть надійти, Комісія оцінює задовільне виконання кожного етапу та цілі. Механізм слугує моделлю для підтримки України, зокрема через програму Ukraine Facility, де фінансування надається в обмін на виконання узгодженого плану реформ і заходів, що щокварталу перевіряються.

Останні дослідження (2025 р.) під егідою Європейської Комісії [18] позитивно оцінюють діяльність фонду, відзначаючи, що завдяки виділенню 55.6 мільярда євро на заходи з досліджень та інновацій у національних планах відновлення та стійкості (RRP), вдалося пришвидшити реформи та інвестиції, зокрема у зелений та цифровий перехід, одночасно враховуючи рекомендації для кожної країни (CSR). Проте значне адміністративне навантаження, фрагментоване управління та жорсткі процедури знизили гнучкість та уповільнили впровадження в кількох країнах.

У 2025 році фінансування політики згуртованості здійснювалося через спеціальні фонди: Європейський фонд регіонального розвитку (інвестиції у соціальний та економічний розвиток), Фонд згуртованості (інвестиції у охорону довкілля та транспорт бідніших країн), Європейський соціальний фонд плюс (інвестиції на створення робочих місць та соціально інклюзивної економіки) та Фонд справедливого переходу (інвестиції для підтримки регіонів, які постраждали від переходу до кліматичної нейтральності).

ВИСНОВКИ Проведене дослідження дозволяє позитивно оцінити регіональну політику ЄС та відзначити її складність. Незважаючи на тривалі зусилля політики згуртованості, Європейський Союз досі стикається з диспропорціями між регіонами та навіть усередині них, а значна частина населення ЄС проживає в районах з постійними проблемами, такими як безробіття та бідність. Проблематика сталого розвитку в регіональній політиці ЄС включає балансування економічної конкурентоспроможності із соціальною інклюзією та захистом довкілля, подолання диспропорцій між регіонами та ефективне впровадження Цілей сталого розвитку (ЦСР) на місцевому рівні. Ключовим завданням є забезпечення ефективної локалізації регіональної політики. При цьому регіональна політика стикається з проблемою узгодження економічного зростання із соціальною справедливістю та діями щодо зміни клімату. Це включає сприяння інноваціям та розумній спеціалізації, одночасно забезпечуючи справедливий енергетичний перехід та соціальну інклюзію.

Регіональна політика ЄС є важливим інструментом реалізації принципів сталого розвитку, оскільки поєднує економічні, соціальні та екологічні складові, спрямовані на зменшення регіональних диспропорцій, підвищення конкурентоспроможності та якості життя населення. Сучасна регіональна політика (2021–2027) зорієнтована на цифрову та зелену трансформацію, підтримку кліматичної нейтральності, інновацій, досліджень та розвитку людського капіталу і базується на інтегрованому розвитку територій та розумній спеціалізації.

Для України імплементація досвіду ЄС та використання переваг його сучасної регіональної політики є особливо актуальними в контексті децентралізації, відновлення після війни та інтеграції до європейського простору. Необхідно формувати власну модель регіональної політики, яка забезпечуватиме баланс між конкурентоспроможністю, соціальною справедливістю й екологічною безпекою.

Перспективи подальших досліджень полягають у міждисциплінарному аналізі інституційних механізмів сталого розвитку, удосконаленні правових інструментів регіональної політики та посиленні ролі місцевого самоврядування в реалізації цілей сталого розвитку. Враховуючи зростаючі ризики, пов'язані з глобальними викликами та внутрішніми проблемами, це питання потребує більш глибокого і комплексного вивчення на міждисциплінарному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лахижа М.І. Теоретичні питання управління сталим (збалансованим, тривалим, відповідальним) розвитком у дослідженнях польських науковців. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. № 6. С. 7–12. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2021.6>
2. Кравець О. О. Теоретичні засади сталого розвитку територіальних громад: публічно-управлінський аспект. *Державне будівництво*. 2024. № 1 (35). С. 218–229. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-1-16>
3. Сторонянська І.З., Бенівська Л.Я. Нова регіональна політика ЄС: особливості реалізації в контексті сучасних викликів та ризиків. *Регіональна економіка*. № 1. 2023. С. 3–11 DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2023-1-1>
4. Давимука С. А., Куйбіда В. С., Федуллова Л. І. Тенденції розвитку нової регіональної політики ЄС. *Регіональна економіка*. 2019. № 1. С. 76–87. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0000989464>
5. Мельнишин Л.В. Регіональна політика стосовно сталого розвитку України в контексті європейської інтеграції. *Державне управління та місцеве самоврядування*, 2020, вип. 2(45). с. 118–126. DOI: <https://doi.org/10.33287/102027>
6. Марухленко О.В., Кузьменко Д.С. Політика згуртованості в ЄС: досвід для України. *European scientific journal of Economic and Financial innovation* № 1(13) 2024. С. 229–340. DOI: <http://doi.org/10.32750/2024-0132>
7. Захарченко В. І. Генеза та основні напрями регіональної політики країн Євросоюзу (в контексті досвіду для України). *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2020. № 1. С. 11–20. DOI: <https://doi.org/10.15276/EJ.01.2020.2>
8. Крайник О. Державне регулювання сталого розвитку територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-2712>
9. Sustainable development of territories: challenges and opportunities: monograph / Bobrovska O. Yu., Krushelnyska T. A., Prokopenko L. L. [et.]; ed. by O. Yu. Bobrovska. Published by International Center for Research, Education and Training. MTÜ. Tallinn, Estonia, 2021. 234 p.
10. Харченко Ю.П. Інституціоналізація регіонального простору: теорія, методологія, практика : монографія. Чернівці : НУ «Чернівецька політехніка», 2023. 290 с.
11. Regional policy. European Union. URL: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/regional-policy_en
12. EU Regional Policy. CLIMATE ADAPT. URL: <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/other-eu-policies/eu-regional-policy>
13. Treaty of Rome (EEC). EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/treaty-of-rome-eeec.html>
14. European Regional Development Fund. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/erdf_en
15. Набок В. Фонди ЄС: можливості для України. Міжнародний Фонд Відродження. Інститут аналітики та адвокації. 2023. 20 с. URL: <https://rrr4u.org/analytics/eu-funds-opportunities-for-ukraine/>
16. Grosse T.G. Politika regionalna Unii Europejskiej i jej wpływ na rozwój gospodarczy. Przykład Grecji, Włoch, Irlandii I wnioski dla Polski. Warszawa 2000. 78 s.
17. Recovery plan for Europe European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/recovery-plan-europe_en
18. Study on the R&I measures in the Recovery and Resilience Facility Final report. EU publications. 2025. 239 s. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/177ab34e-a7e2-11f0-a7c5-01aa75ed71a1/language-en>

REFERENCES:

1. Lakhyzha M. I. (2021) Teoretychni pytannia upravlinnia stalym (zbalansovany, tryvalym, vidpovidalnym) rozvytkom u doslidzhenniakh polskykh naukovtsiv. *Dniprovskyi naukovyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava*. [Theoretical issues of sustainable (balanced, long-term, responsible) development management in the research of Polish scientists]. *Dnipro Scientific Journal of Public Administration, Psychology, Law*. no. 6. pp. 7–12. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2021.6> (In Ukrainian)
2. Kravets O. O. (2024) Teoretychni zasady staloho rozvytku terytorialnykh hromad: publichno-upravlinskyi aspekt. *Derzhavne budivnytstvo*. [Theoretical principles of sustainable development of territorial communities: public and administrative aspect]. *State construction*. no. 1 (35). pp. 218–229. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-1-16> (In Ukrainian)
3. Ctoronianska I. Z., Benovska L. Ya. (2023) Nova rehionalna polityka YeS: osoblyvosti realizatsii v konteksti suchasnykh vyklykiv ta ryzykiv. *Rehionalna ekonomika*. [New EU regional policy: features of implementation in the context of modern challenges and risks]. *Regional Economy*. no. 1, pp. 3–11 DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2023-1-1> (In Ukrainian)
4. Davymuka S. A., Kuibida V. S. Fedulova L. I. (2019) Tendentsii rozvytku novoi rehionalnoi polityky YeS. *Rehionalna ekonomika*. [Development Trends of the New Regional Policy of the EU]. *Regional Economy*, no. 1. pp. 76–87. Available at: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0000989464> (In Ukrainian)
5. Melnyshyn L. V. (2020) Rehionalna polityka stosovno staloho rozvytku Ukrainy v konteksti yevropeiskoi intehratsii [Regional Policy for Sustainable Development of Ukraine in the Context of European Integration State Administration and Local Self-Government], *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*. is. 2(45). pp. 118–126. DOI: <https://doi.org/10.33287/102027> (In Ukrainian)
6. Marukhlenko O. V., Kuzmenko D. S. (2024) Polityka zghurtovanosti v YeS: dosvid dlia Ukrainy *European scientific journal of Economic and Financial innovation* [Cohesion Policy in the EU: Experience for Ukraine] *European*

scientific journal of Economic and Financial innovation. no. 1(13). pp. 229–340. DOI: <http://doi.org/10.32750/2024-0132> (In Ukrainian)

7. Zakharchenko V. I. (2020) Heneza ta osnovni napriamy rehionalnoi polityky krain Yevrosoiuzu (v konteksti dosvidu dlia Ukrainy). *Ekonomichnyi zhurnal Odeskoho politekhnichnoho universytetu*. [Genesis and main directions of regional policy of the European Union countries (in the context of experience for Ukraine)]. *Economic Journal of Odesa Polytechnic University*. no. 1. pp. 11–20. DOI: <https://doi.org/10.15276/EJ.01.2020.2> (In Ukrainian)

8. Krainyk O. (2021) Derzhavne rehuliuвання staloho rozvytku terytorialnykh hromad. *Ekonomika ta suspilstvo*. [State regulation of sustainable development of territorial communities]. *Economy and Society*. no. 24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-2712> (In Ukrainian)

9. Bobrovska O. Yu., Krushelnytska T. A., Prokopenko L. L. (etc.) (2021) Sustainable development of territories: challenges and opportunities: monograph / ed. by O. Yu. Bobrovska. Published by International Center for Research, Education and Training. MTÜ. Tallinn, Estonia, 234 p.

10. Kharchenko Yu. P. (2023) Instytutsionalizatsiia rehionalnoho prostoru: teoriia, metodolohiia, praktyka : monohrafiia. Chernihiv : NU “Chernihivska politekhnika”, [Institutionalization of regional space: theory, methodology, practice: monograph]. *Chernihiv: Chernihiv Polytechnic National University*, 2023. 290 s. (In Ukrainian)

11. Regional policy. European Union. Available at: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/regional-policy_en

12. EU Regional Policy. CLIMATE ADAPT. Available at: <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/other-eu-policies/eu-regional-policy>

13. Treaty of Rome (EEC). EUR-Lex. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/treaty-of-rome-eec.html>

14. European Regional Development Fund. Available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/erdf_en

15. Nabok V. (2023) Fondy YeS: mozhlyvosti dlia Ukrainy. Mizhnarodnyi Fond Vidrozhennia. Instytut analityky ta advokatsii. [EU Funds: Opportunities for Ukraine. International Renaissance Foundation. Institute for Analytics and Advocacy]. 20 s. Available at: <https://rrr4u.org/analytics/eu-funds-opportunities-for-ukraine/> (In Ukrainian)

16. Grosse T. G. (2000) Politika regionalna Unii Europejskiej i jej wplyw na rozwoj gospodarczy. Przyklad Grecji, Wloch, Irlandii i wnioski dla Polski. [European Union regional policy and its impact on economic development. The examples of Greece, Italy, and Ireland, and conclusions for Poland] *Warszawa* 78 s.

17. Recovery plan for Europe European Commission. Available at: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/recovery-plan-europe_en

18. Study on the R&I measures in the Recovery and Resilience Facility Final report. EU publications. (2025). 239 s. Available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/177ab34e-a7e2-11f0-a7c5-01aa75ed71a1/language-en>

УДК 332.142.2:061.1ЄС:502.131.1

JEL Q01

Діденко Олег Григорович, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»; депутат Полтавської обласної ради. **Регіональна політика Європейського Союзу як інституційна передумова забезпечення сталого розвитку територій.**

У статті розкрито сутність, зміст і значення регіональної політики Європейського Союзу як інституційної передумови забезпечення сталого розвитку територій у сучасних умовах глобальних трансформацій. Регіональна політика ЄС розглядається як системний механізм досягнення балансу між економічною ефективністю, соціальною згуртованістю та екологічною безпекою, який ґрунтується на принципах солідарності, субсидіарності, компліментарності, партнерства й багаторівневого управління. Висвітлено еволюцію політики згуртованості, охарактеризовано інституційну архітектуру та ключові інструменти фінансування: Європейський фонд регіонального розвитку, Фонд згуртованості, Європейський соціальний фонд+, Фонд справедливого переходу й тимчасовий інструмент NextGenerationEU. Узагальнено практичний досвід держав-членів та показано значення адаптації європейських механізмів для України в контексті децентралізації, післявоєнного відновлення та інтеграції до європейського простору.

Ключові слова: Європейський Союз, Україна, сталий розвиток, регіональна політика, принципи, інституціоналізація, інновації, економіка, соціальна сфера, екологія, публічне управління.

UDC 332.142.2:061.1ЄC:502.131.1

JEL Q01

Oleg Didenko, Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor of the Department of Public Administration, Administration and Law, National University “Poltava Polytechnic named after Yury Kondratyuk”, Deputy of the Poltava Regional Council. **Regional policy of the European Union as an institutional prerequisite for ensuring sustainable development of territories.**

The article reveals the essence, content and significance of the regional policy of the European Union as an institutional prerequisite for ensuring sustainable development of territories in modern conditions of global transformations. The methodological basis of the study is the institutional, systemic, comparative and content-analytical approaches, which allowed to identify the structural and functional features of the EU regional policy, which is considered as a systemic mechanism for achieving a balance between economic efficiency, social cohesion and environmental safety, which is based on the principles of solidarity, subsidiarity, complementarity, partnership and multi-level governance. The evolution of cohesion policy is highlighted – from leveling regional disparities and supporting problem areas to modern priorities of digital, innovative and green transformation. The key issue, in the authors' opinion, was and remains the issue of finding the optimal balance between ensuring the competitiveness of the EU economy and its members and the need to equalize the level of development of regions. The institutional architecture and key financing instruments are described: the European Regional Development Fund, the Cohesion Fund, the European Social Fund+, the Just Transition Fund and the temporary NextGenerationEU instrument aimed at post-crisis recovery, modernisation of economies and achieving climate neutrality. It is noted that modern regional policy contributes to the implementation of the Sustainable Development Goals, supports innovation, human potential development, ensures inclusiveness and competitiveness of regions. The practical experience of Member States, in particular Poland, Spain, Italy, in using EU funds for regional development is summarized. The importance of adapting European mechanisms for Ukraine in the context of decentralisation, post-war recovery and integration into the European space is underlined. The need to form a national model of regional policy focused on sustainable development, social justice, environmental balance and effective management based on the principles of good governance is substantiated.

Key words: European Union, Ukraine, sustainable development, regional policy, principles, institutionalization, innovations, economy, social sphere, ecology, public administration.